

ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ
ЯКОСТІ ПИТНОЇ ВОДИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЕС

COMPARATIVE RESEARCH OF NORMATIVE SUPPLY OF DRINKING WATER QUALITY
ESTIMATION IN UKRAINE AND EU COUNTRIES

*Удод Н.М., аспірант, Івченко О.В., асистент,
Залога В.О., професор, СумДУ, Суми
Udod N.M., postgraduate student, Ivchenko O.V., assistant,
Zaloha V.O., professor, SumSU, Sumy*

Наявність високоякісної питної води в кількості, що задовольняє основні потреби людини, є однією з умов зміцнення здоров'я людей і стійкого розвитку держави. В Україні за це відповідають ГОСТ 2874-82 і ДСанПіН, в ЕС – Директива 90/778/ЕС.

Стандарти ЕС застосовуються в 25 країнах у складі національних законодавств, а також використовуються в тій або іншій вільній формі в деяких інших державах. В Україні розроблені і діють лише обов'язкові і єдині для всієї країни нормативи (стандарти) якості питної води і відсутні регіональні, окремі для різних областей норми.

В Україні і ЕС розрізняється ділення на групи нормованих в питній воді показників. В українському законодавстві – за наступними показниками: мікробіологічні, токсикологічні, радіологічні, органолептичні, а також фізико-хімічні. Ці показники є обов'язковими на всій території України.

В Україні, згідно ДСанПіН, з вживаних для знезараження засобів нормуються залишкові – хлор и озон, а в країнах ЕС ці показники не нормуються. Також не нормуються запах, каламутність.

Обов'язковими показниками радіаційної безпеки питної води в Україні є α - и β -випромінювання, які не нормуються в ЕС, але існують нормативи для радіоактивних показників: тритій – 100 Бк/л і загальна доза іонізуючого опромінення – 0,10 мSv/рік. Проте в Україні діють з 01.01.1998 р. ДР-97 «Допустимі рівні вмісту радіонуклідів ^{137}Cs і ^{90}Sr в продуктах харчування і питній воді», якими нормується в питній воді вміст радіонуклідів цезію ^{137}Cs і стронцію ^{90}Sr , які не повинні перевищувати 2 Бк/л. Таким чином, в ЕС і в Україні в питній воді нормуються різні радіоактивні ізотопи.

В українських стандартах якості питної води, на відміну від стандартів ЕС, не нормуються неорганічні речовини: азот аммонійний, бор, калій, кальцій, магній, натрій, кадмій, нітрити, ртуть і сурьма. В той же час в ЕС, на відміну від України, в питній воді не нормуються метали: молібден, стронцій і фосфор, які вказані в ГОСТ 2874-82.

За деякими показниками стандарти питної води країн ЄС жорсткіші, ніж українські. Так, в ЄС жорсткість води, що рекомендується, не повинно перевищувати $1,2 \text{ мг-екв/дм}^3$, в той же час в Україні допускається $1,5\text{-}7 \text{ мг-екв/дм}^3$. В ЄС концентрація заліза складає $0,2 \text{ мг/дм}^3$, марганцю – $0,05 \text{ мг/дм}^3$, нікелю – $0,02 \text{ мг/дм}^3$, срібла – $0,01 \text{ мг/дм}^3$, а в українському законодавстві передбачені такі нормативи: залізо – $0,3 \text{ мг/дм}^3$, марганець і нікель – $0,1 \text{ мг/дм}^3$, срібло – $0,05 \text{ мг/дм}^3$.

У ЄС рекомендуються концентрації сульфатів і хлоридів в питній воді не більше ніж по 250 мг/л , а в Україні за узгодженням з санітарно-епідеміологічною службою допускається концентрація сульфатів до 500 мг/л і хлоридів – до 350 мг/л .

Для багатьох речовин чисельні значення показників досить близькі. У той же час, існують значні розбіжності у встановлення вимог до гранично допустимих концентрацій вмісту основних неорганічних речовин у питній воді.

В українських стандартах якості питної води для більшості показників встановлений лише один кількісний норматив (наприклад вміст міді не повинен перевищувати $1,0 \text{ мг/л}$). ЄС встановлює для більшості параметрів два рівні гранично допустимої концентрації. Рівень G – це довготривала мета, яку ЄС бажано досягти в перспективі. Рівень I – це обов'язковий для виконання всіма країнами порядок величин, що визначають якість води. У Директиві ці норми закріплені у вигляді величин МАС (Maximum Admissible Concentration) для кожного параметра. Законодавство ЄС повинне встановлювати норми якості води не гірше, ніж величина МАС.

Слід зазначити, що функціонування в Україні одночасно двох обов'язкових нормативів якості питної води централізованого водопостачання – ГОСТ 2874-82 і ДСанПіН, що певною мірою суперечать один одному, слід вважати нераціональним, оскільки це ускладнює організацію лабораторного контролю питної води і нагляду за дотриманням її якості.

Для поліпшення якості питної води слід реалізувати низку заходів. В першу чергу це стосується розробки і впровадження державних стандартів на питну воду. На початку 2002р. вступив в дію Закон України «Про питну воду та питне водопостачання», який визначає правові, економічні і організаційні положення функціонування системи питного водопостачання, направлені на гарантоване забезпечення населення якісною і безпечною для здоров'я людини водою.

Проблема забруднення поверхневих джерел водопостачання і якості питної води актуальна для всього світу. У світовій практиці стандарти якості питної води постійно переглядаються. Стандарти ВООЗ 1970 р. мали 9, 1984 р. – 27, 1993р. – вже 95 показників. Вказані стандарти покладені в основу Директиви 90/778/ЄС і для багатьох країн світу є основоположними.

Гігієнічні нормативи якості питної води, представлені в новому нормативному документі ДСанПіНі «Вода питна», є жорсткішими, ніж в ГОСТ 2874-82 «Вода питна», і наближенішими до стандартів якості ВООЗ і ЕС, в деяких випадках жорсткіше за них (органолептичні показники, каламутність, барій, фтор, хлорфеноли, хлороформ, чотирихлористий вуглець).

Наближення вітчизняних гігієнічних нормативів якості питної води до рівня стандартів ЕС є одним з елементів входження України в Європейське Співтовариство.